

آموزه‌های
مهدوی قرآن

سید نوید میرحاشمی
محمود مدیر روستا

www.ketab.ir

سرشناسه	میرهاشمی، سیدنوید، ۱۳۷۶ -
عنوان و نام پدیدآور	آموزه‌های مهدوی قرآن/ سیدنوید میرهاشمی، محمود مدیرروستا.
مشخصات نشر	کرج: لوح سبز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۰۶ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
شابک	۴۰۰۰۰۰ ریال : ۷-۰۰-۹۸۰۵۱-۶۲۲-۹۷۸
موضوع	مهدویت -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	Mahdism -- Qur'anic teaching
موضوع	محمّدین حسن (عج) ، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- در قرآن
موضوع	Muhammad ibn Hasan, Imam XII -- In the Quran
شناسه افزوده	مدیرروستا، محمود، ۱۳۷۴ -
رده بندی کنگره	۱۰۶۴ BP
رده بندی دیویی	۹۵۹/۷۹۲
شماره کتابشناسی ملی	۷۵۹۵۴۹۶

آموزه‌های مهدوی قرآن / جلد اول

تألیف: سید نوید میرهاشمی، محمود مدیرروستا

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

نویت چاپ: اول

صفحه و قطع: ۲۰۶ صفحه / رقعی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰

قیمت: ۴۰/۰۰۰ تومان

ناشر: انتشارات لوح سبز

شابک: ۷-۰۰-۹۸۰۵۱-۶۲۲-۹۷۸

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۷	گفتار اول: ایمان به امام غایب
۳۱	گفتار دوم: یاوران جهانی امام زمان
۴۱	گفتار سوم: جایگاه صبر در اندیشه مهدوی
۵۵	گفتار چهارم: خصائص اصحاب موعود
۷۱	گفتار پنجم: هدایت گر جهانی
۸۱	گفتار ششم: سرنوشت جهانیان
۹۱	گفتار هفتم: معنویت دوران ظهور
۱۰۳	گفتار هشتم: وعده الهی به مؤمنان
۱۱۵	گفتار نهم: مستضعفین، وارثان زمین
۱۲۷	گفتار دهم: نعمت ظهور و نعمت غیبت

بَقِيَ اللَّهُ خَيْرَ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ؛ بقیه الله برای شما
بهتر است، اگر مؤمن باشید.
«سوره هود، آیه ۸۶»

پیشگفتار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ

از وجود مقدس پیامبر گرامی اسلام ﷺ روایت است که فرمود:
«لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَبَعَثَ اللَّهُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي بِمَلُوكِهَا عَدْلًا كَمَا مِلْتُ
جَوْرًا»؛ اگر از عمر دنیا تنها یک روز باقی مانده باشد، به یقین خداوند متعال
مردی از اهل بیت مرا برمی‌انگیزد تا دنیا را پس از پر شدن از ظلم و تباهی، از
عدل و داد آکنده نماید.^۱

مسئله‌ی باور به منجی و هدایت‌گر جهانی، موضوعی مورد اتفاق ادیان
ابراهیمی و شاید همه‌ی انسان‌ها با هر مسلک و مرام اعتقادی باشد زیرا عدالت با
فطرت آدمی گره خورده است و هیچ‌گاه نمی‌تواند باور کند که عالم امکان با این
همه ظریف‌های مادی و معنوی به‌وسیله‌ی ظالمان و تبهکاران دنیا دوست تبدیل

به ویرانه‌ای شود که در آن خبری از عدالت و معنویت و خداباوری نباشد؛ بنابراین وجود یک منجی و مصلح در سطح جهانی ضرورت عقلی پیدا خواهد کرد و هر انسانی با اندک توجه ای درمی‌یابد به اقتضای اینکه عالم خالق عادل و حکیم دارد برخورداری عموم موجودات جهان از خیرات و مصالح خویش امری طبیعی است و ظلم و جور خلاف اصول و پایان‌پذیر خواهد بود.

اسلام عزیز به دلیل اینکه دین خاتم و نجات‌دهنده‌ی بشر است و دستورات جامع آن ضمانت‌رهایی از خسارت ابدی است، این مهم یعنی پایان و عاقبت بشریت را بسیار روشن و شیرین ترسیم نموده است و آورنده‌ی آن حضرت خاتم الانبیاء ﷺ چنین فرموده است: «الإسلام یغلو و لا یغلی علیه و قال تعالی: و کلمةُ الله هی العلیا بیاله: و جعلها کلمةً باقیةً فی عقیبه»؛ اسلام شأن و منزلتش بسیار رفیع است و چیزی با آن برابری نمی‌کند. همچنان که کلمه مبارک «الله» مافوق تمام اسامی است و بیان آن این است که خداوند این شأن و منزلت را کلمه توحید خود دانسته که همیشه باقی و پابرجاست. این کلمه‌ی «الله» و دین مبین است که سرانجام بر سایر ملل و نحل پیروزمندانه فائق خواهد آمد اما به خلاف گردنکشان و زورگویان عالم برای همه‌ی موجودات عدالت و معنویت و خیرات به ارمغان خواهد آورد و این وعده‌ی تخلف‌ناپذیر الهی است که در کتاب خود چنین فرموده است:

«هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»؛ او کسی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان غالب سازد، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.^۲

۱- مناقب آل ابی طالب، ج ۳، ص ۲۷۹.

۲- سوره صف، آیه ۹.

حال که مسئله‌ای با این ابعاد و ویژگی‌ها که به‌طور مستقیم به حیاتی‌ترین موضوع زندگی بشر مربوط است یعنی آینده و سرانجام او را تحت الشعاع قرار می‌دهد در منابع نقلی مسلمانان و گاه کتب پیشینیان به فراوانی و کثرت مورد بحث و نظر قرار گرفته است، باید دید کتاب مقدس و نورانی ما مسلمانان که متصل به سرچشمه‌ی وحی الهی است و کتابی است که برای سعادت دنیا و آخرت نازل شده است در مباحث مهدی باوری و ظهور چه موضوعاتی را مورد بحث و بررسی قرار داده است زیرا به یقین برای رسیدن به نظر واقعی و دقیق دین اسلام در ابتدا باید از قرآن کریم این منبع فیض خداوندی استفاده کرد زیرا:

۱- این کتاب عزیز به دور از هرگونه تحریف و خطاست و به همین جهت منحصر به فردترین منبعی است که می‌توان مورد استناد قرار داد به خلاف علوم و فنون و منابع دیگر که احتمال خطاپذیری بسیار بالایی دارند و موضوعی با این گستره و اهمیت را نمی‌توان با دانش‌های ظنی و غیر وحیانی ثابت کرد. لازم به ذکر است، استناد به آیات نورانی قرآن کریم و تحقیق مباحث مربوط به منجی و مهدویت هیچ‌گاه به معنای صرف نظر از علوم و دانش‌های دیگر به‌ویژه احادیث و سنت قطعی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام نخواهد بود بلکه به حکم عقل آنچه از منابع که قطعی‌الصدور و مستحکم هستند در رأس آن‌ها قرآن کریم مورد استناد واقع می‌شوند و دلایل دیگر به میزان مطابقت خود با منبع وحی مورد بحث و استدلال قرار خواهند گرفت.

به بیان دیگر، اصل و اساس هر موضوع دینی را بر پایه‌ی کلام وحی قرار می‌دهیم که از اشتباه و خطا مصون است و این مسئله به ما کمک می‌کند تمام مباحث درون دینی به صورت عام و موضوع امامت و مهدویت را به‌طور خاص بر پایه‌ی کلام خداوند و بر پدیده‌ی وحی استوار سازیم. با این همه نباید تصور شود

بشر می‌تواند با این میزان از عقل و درک خویش به راحتی تمام جزئیات و مصادیق کلام خداوند را درک کند بلکه محتاج است با بهره‌گیری از سنت قطعی معصومان و هدایت‌یافتگان در تمام مباحث دینی به تحقیق و مطالعه بپردازد. این کلام نورانی وحی است که فرمود:

«وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا»؛ آنچه را رسول خدا ﷺ برای شما آورده بگیرید (اجرا کنید) و از آنچه نهی کرده خودداری نمایید.

در نتیجه، در اثبات کلیات و موضوعات مهدوی به‌طور کلی از علوم و حیانی بهره‌مند می‌شویم و قرآن و سنت معصومین (علیهم‌السلام) را مبنا و مستمسک تحقیق و بررسی قرار می‌دهیم.

۲- قرآن کریم در مقام بیان کلیات و قانون‌های جامع زندگی بشر است بنابراین وقتی در قرآن به مسئله‌ای از مسائل اشاره می‌شود به معنای اهمیت بسیار زیاد آن و اصولی است که در مقوله‌ی مورد بحث باید رعایت شوند. مسئله‌ی مهدویت هم از این قاعده مستثنی نیست یعنی قرآن کریم در مقام بیان جزئیات و مصادیق یا موضوعات فرعی مهدوی نیست بلکه اصول و مبانی مهدوی را مورد نظر قرار داده است و این موضوع، اهمیت رجوع به قرآن کریم را در مباحث مهدویت دوچندان می‌نماید.

از آنجا که در برخی منابع حدیثی اعم از صحیح یا ضعیف و یا حتی جعلی به موضوعاتی اشاره می‌شود که در کمترین درجه‌ی اهمیت هستند، راه حل اساسی و درست در این‌گونه موارد رجوع به کلام وحی خواهد بود. خداوند متعال در تمام مسائل مورد ابتلای بشر به مواردی اشاره می‌نماید که تأثیری اصلی و با اهمیت در مسیر زندگی او دارد و شدیداً از پرداختن به موضوعات

فرعی و کم اهمیت پرهیز نموده است و از آن‌ها نهی کرده است. خداوند سبحان می‌فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِن بُدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ»؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید از چیزهایی که اگر برای شما آشکار گردد شما را اندوهناک می‌کند نپرسید.^۱

مسلم است که پرداختن به موارد کم اهمیت موجب ضایع شدن عمر و دور شدن از اصل و بنیان مسائل دینی خواهد شد. به همین جهت ملاک و مبنای بحث قرآن کریم قرار داده شده است که به این معنا جامه‌ی عمل پوشانده شود و از پرداختن به سؤالات و موارد محل اختلاف جلوگیری به عمل آید؛ بنابراین جمع‌آوری و تحلیل آیات مهدوی قرآن کریم ضرورت پیدا خواهد کرد زیرا با تدبیر در آیه‌های نورانی وحی و منابع روایی صحیح می‌توان باور به آینده‌ی روشن و مملو از عدالت مهدوی را استحکام بیشتری بخشید و همچنین به‌وسیله‌ی آن به یقین مضاعفی در اندیشه‌ی مهدوی دست یافت و ثابت نمود که باور به امام مهدی علیه السلام تنها مخاص به گروهی خاص و معلول شرایط و دشواری‌های زندگی آدمی نیست بلکه تمام فرقه‌های اسلامی و هر آن‌که کلام خداوند را حجت و راهنمای خویش می‌داند باید ضرورتاً به منجی و مهدی امت ایمان داشته باشد و ظهور و دولت کریمه‌ی او را انتظار بکشد.

دلیل دیگری نیز بر ضرورت پرداختن به مسئله‌ی مهدویت وجود دارد و آن از متن قرآن کریم استفاده می‌شود. برای نمونه می‌توان به آیات سوره مبارکه‌ی مریم علیها السلام اشاره کرد. خداوند متعال پس از یادآوری و یادکرد از انبیای الهی چنین

می‌فرماید: «أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرَوْا سُجَّدًا وَبُكِيًّا»^۱ اینان کسانی از پیامبران بودند که خدا به آنان نعمت داد، از نسل آدم و از نسل کسانی که با نوح در کشتی سوار کردیم و از نسل ابراهیم و اسرائیل و از کسانی که آنان را هدایت کردیم و برگزیدیم؛ هنگامی که آیات (خدای) رحمان بر آنان خوانده می‌شد، سجده‌کنان و گریان به رو می‌افتادند. گویا خداوند سبحان یادآوری و نام بردن از اولیای دین و هدایت‌شدگان و هدایت‌کنندگان را به عنوان سنتی قطعی در قرآن کریم مقرر فرموده است. به مناسبت‌های مختلف از همه‌ی آن کسانی که برای اعتلای دین و کلمه‌ی حق تلاش کرده‌اند نام می‌برد و ایشان را به بزرگی و عظمت یاد می‌کند و به نبی گرامی و رسول ختمی ﷺ چنین خطاب می‌نماید: «أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمُ اقْتَدِهْ»؛ آن‌ها کسانی هستند که خداوند هدایتشان کرده؛ پس به هدایت آنان اقتدا کن!^۲

روشن است که یادکرد از ایشان به معنای پرداختن به خصوصیات و جزئیات زندگی ایشان نیست بلکه به معنای الگوبرداری و پی بردن به مسیر و هدفی است که آن بزرگواران در طول حیات خویش به آن پایبند بودند و بسیاری از ایشان جان خویش را در مسیر حقیقت به محضر الهی تقدیم نمودند؛ بنابراین بر اساس همین سنت قرآنی، معرفی و زنده نگهداشتن یاد اولیای دین و بزرگان مکتب از ضروریات است زیرا با گذر زمان و طی شدن ایام ممکن است به فراموشی سپرده شوند و قطعاً این تسیان به معنای فراموشی اشخاص نیست بلکه مکتب و هدف‌های ایشان در جامعه به بوته‌ی فراموشی سپرده خواهد شد پس مؤمنین

۱- سوره مریم، آیه ۵۸.

۲- سوره انعام، آیه ۹۰.

وظیفه دارند یاد و خاطره‌ی همه‌ی آن‌ها که قدمی در راه دین برداشته‌اند را زنده نگاه دارند و ایشان را تکریم نمایند که به حق تکریم و تعظیم الهی است.

اگر پرداختن به زندگی و سیره‌ی بزرگانی که اکنون در حیات مادی حضور ندارند در پیشگاه الهی چنین اهمیت و جایگاهی دارد، مسلماً یاد کردن و ذکر ویژگی‌های و مسائل مربوط به شخصیتی که دربردارنده‌ی تمام فضائل پیشینیان بلکه به دلایلی بالاتر از ایشان چه ارج و قرب و فضیلتی نزد خداوند متعال خواهد داشت؟ ذکر خصوصیات و صفات شخصیتی که خاتم اوصیای پیامبر ﷺ و برپاکنده‌ی عدل حقیقی و سخن گفتن و قلم زدن در باب شخص و شخصیت آن گرامی، حکومت جهانی حضرت، یاوران و سربازان آن امام و هر آنچه به موضوعات مهدوی ارتباط پیدا می‌کند از آن جهت که یادآوری حق و حقیقت بسیار اهمیت دارد و با این همه به جهت بلیه‌ی غیبت و بهره‌مند نبودن گسترده‌ی عالم از حکومت اسلام ضروری است.

در باب معرفت به امام عصر علیه السلام و معرفی آن امام عزیز و حکومت عالم‌گیر مهدوی و همچنین بلاها و مصیبت‌هایی که به واسطه‌ی غیبت حجت خدا به وقوع می‌پیوندد، مطالب دقیق و متقن به جامعه عرضه شود تا هر مسلمانی به فراخور حال خویش در راستای معرفت زایی و شناساندن ولی و حجت الهی قدمی بردارد. لازم به یادآوری است، مشکلات و معضلات جامعه انسانی را در مسائل گوناگون دارای ریشه‌ها و علل مختلفی دانسته‌اند اما باید خاطرنشان کرد که اصلی‌ترین معضل و فاجعه‌ی زندگی آدمی دور شدن تدریجی او از معارف ناب اسلام و بعد روحانی و قلبی او از ولی خدا و حجت الهی است؛ در واقع نمی‌توان بلاهای گوناگون حیات بشر را معلول چیزی غیر از این دانست که با عدم شناخت خداوند و فرستادگان و بندگان صالح او خود را در ورطه‌ای هولناک

از زینت‌های فناپذیر دنیوی غرق می‌نماید و حاصلان نارضایتی از وضعی است که خود با اعمال و کردار خویشتن به آن رسیده است و اکنون راه خروجی برای خویش متصور نیست، غافل از این‌که خداوند سبحان راه و چاه را پیش از این‌ها به او نمایانده است و در کتاب مبارک خویش چنین فرموده است:

«وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ»؛ و خدا بر آن نیست که آنان را در حالی که تو در میان آنان به سر می‌بری، عذاب کند و تا ایشان طلب آمرزش می‌کنند، خدا عذاب کننده آنان نخواهد بود.^۱

بشر باید از گناه دور شدن از ولی خدا استغفار کند و راهی غیر از آنچه در آن است برگزیند. مسلم است که بدون شناخت و معرفت کافی نمی‌تواند طی طریق نماید و باید از خداوند قادر متعال مدد جوید و چنین او را مورد خطاب قرار دهد:

«اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي نَفْسَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ، لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ؛ اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي رَسُولَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ، لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ؛ اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي حُجَّتَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ، ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي»؛ خدایا خود را به من بشناسان، زیرا اگر خود را به من نشناسانی فرستاده‌ات را شناخته‌ام، خدایا فرستاده‌ات را به من بشناسان، زیرا اگر فرستاده‌ات را به من نشناسانی حجت را شناخته‌ام، خدایا حجت را به من بشناسان، زیرا اگر حجت را به من نشناسانی، از دین خود گمراه می‌شوم.^۲

مجموع این موارد ما را بر آن می‌دارد که در راستای تحقق فرهنگ مهدوی و به وجود آمدن تمدن نوین اسلامی و عدالت جهانی تلاشی وافر و ویژه نماییم و

۱- سوره انفال، آیه ۳۳.

۲- کافی، ج ۱، ص ۳۴۲.

خویشتن را مسئول بخشی هرچند کوچک از دولت کریمه‌ی حضرت مهدی علیه السلام بدانیم؛ اثر پیش روی خوانندگان گرامی نیز با توجه به همین هدف مقدس و وعده‌ی تخلف‌ناپذیر الهی مورد تحقیق و تألیف قرار گرفته است. آیاتی از قرآن کریم با توجه به شأن نزول و منابع تفسیری انتخاب شده است و در ذیل آیات شریفه با استفاده از منابع حدیثی شیعه و اهل سنت و همچنین تفاسیر مختلف فریقین به تبیین معنا و مفهوم آیات و ارتباط آن با گزاره‌های مهدوی پرداخته شده است. در ابتدای هر آیه دورنمایی از بحث مورد نظر و همچنین آشنایی اجمالی با سوره‌ای که متضمن آیه‌ی شریفه است قرار داده شده است تا دید جزئی‌نگری پیش روی خواننده قرار نگیرد بلکه کلیات مباحث را در دسترس داشته باشد. شایان ذکر است که آیات قرآن کریم دارای یک موضوع و مصداق خاص نیستند بلکه دلالت‌ها و مصداق‌های گوناگونی دارند و هرگاه آیه‌ای مهدوی قلمداد شود به معنای صرف نظر از معانی و مفاهیم دیگر نخواهد بود.

ذیل برخی از آیات به مناسبت به برخی موضوعات کلامی، اخلاقی، اجتماعی و تاریخی پرداخته شده است و از این جهت می‌تواند اهمیت و گستره‌ی فرهنگ مهدوی را اثبات نماید همچنین از کلام ارزشمند بزرگان دین و عالمان بزرگی که در مباحث مهدوی ایراد شده است به مناسبت‌های مختلف استفاده شده است و حکایات و داستان‌هایی از ایشان نیز به قلم آمده است. در پایان، عاجزانه از خداوند متعال ظهور خورشید عظمای ولایت ارواح‌افاده را طلب می‌نماییم.

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغِبُ إِلَيْكَ فِي دَوْلَةِ كَرِيمَةٍ تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلَامَ وَ أَهْلَهُ وَ تُذِلُّ بِهَا
الْبَغْيَ وَ أَهْلَهُ وَ تَجْعَلُنَا فِيهَا مِنْ الدُّعَاةِ إِلَى طَاعَتِكَ وَ الْفَادَةِ إِلَى سَبِيلِكَ وَ
تَرْزُقُنَا بِهَا كَرَامَةَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ»؛ خدایا به سوی تو مشتاقیم برای یافتن دولت

کریمه‌ای که اسلام و اهلش را به آن عزیز گردانی و نفاق و اهلش را به وسیله آن خوار سازی و ما را در آن دولت از دعوت‌کنندگان به سوی طاعت و رهبران به سوی راهت قرار دهی و کرامت دنیا و آخرت را از برکت آن روزی‌مان فرمایی.^۱

www.ketab.ir